

Miljø- og Fødevarerministeriet
Departementet

Natur og Klimatilpasning
J.nr. 2017-5409

Vedr.: Høringssvar til Udkast til Forvaltningsplan for bæver

Undertegnede sammenslutning, der repræsenterer ca. 2000 personer med interesse i lystfiskeri, ønsker at fremsætte nedenstående bemærkninger til udkastet til Forvaltningsplan for bæver:

Udkastet beskriver naturligt nok en hel række faktorer, der skal iagttages omkring forvaltningen af bæverbestanden.

Udkastet har dog en bemærkelsesværdig ringe beskrivelse af forhold, hvor bæverens tilstedeværelse påvirker arter negativt.

Vi kender bedst det vestjyske område, hvorfor vore bemærkninger tager udgangspunkt i det.

Storå-systemet er et af landets største vandsystemer, og den har en del fine sidevandløb, der enten allerede har eller potentielt kan få gode gydemuligheder for forskellige arter af fisk.

Af arter kan fremhæves ørred og laks.

Fælles for disse arter er, at de ikke bare er migrerende men også anadrome.

Det er derfor helt afgørende for disse arter, at der er kontinuitet i vandløbet.

For begge arters vedkommende er dæmninger direkte skadelige for gydepladserne (sedimentation) samt adgangen til gydepladserne.

Gydepladserne kan betegnes som en kritisk resurse for begge arter.

Laks monitoreres internationalt og er en art i stærk tilbagegang.

I Danmark er det ved en flot indsats fra mange sider lykkes at vende denne udvikling og i Storå endda som det eneste sted i Danmark i en sådan grad, at bestanden nu skal klare sig uden udsætning.

En bevarelse af status forudsætter dog, at adgangen til gydemuligheder ikke forringes, og den må meget gerne forbedres.

Der skal ikke meget til at den gode udvikling vender.

Ørreder omtales ikke ofte, da de ikke monitoreres på samme måde, men det er værd at bemærke, at ørredbestandene i Danmark generelt har det meget dårligt.

For Storå-systemets vedkommende er havørredbestanden særdeles langt fra det både mulige og ønskelige niveau.

Fagligt input herom kan hentes hos DTU Aqua.

Ørreder gyder bl.a. helt oppe i de små vandløbsspidser.

Relativ ny viden viser, at laks også bruger vandløbsspidserne, mens de er små, idet der er et opstrøms træk af lakseyngel.

Offentlige instanser har sammen med lystfiskere gennem mange år arbejdet for at øge bestanden af laks og ørred. Der er brugt store summer på arbejdet fra især det offentlige, men også lystfiskerne har finansieret pæne beløb ud af medlemskontingenter. Derudover er der lagt 1000-vis af timer i frivilligt arbejde.

Det er for at bevare momentum og den frivillige indsats nødvendigt med en meget smidig sagsbehandling i forhold til helt at kunne fjerne eventuelle dæmningsbyggerier i de gode gydevandløb.

Af hensyn til kontinuiteten skal det gælde såvel primære som sekundære dæmninger.

Vandløbsmyndigheden kan givet bistå med udpegning af disse vigtige vandløb.

Er en fjernelse af dæmningen ikke nok, må man gå til flytning af bæverne eller ultimativt regulering.

Vandsystemet rummer mange vandløb, hvor bæveren godt kan accepteres, men som nævnt må vandkvalitetsmæssigt gode vandløb helt friholdes for dæmninger.

De er netop disse vandløb laks og ørred benytter til gydning, mens vandkvaliteten er af mindre betydning for bæveren jfr. s. 4 i udkastet.

Eksempelvis kan nævnes, at der er investeret over kr. 1.000.000,- til fjernelse af opstemninger og etablering af gydebanks i Gryde Å, der er et tilløb til Storå.

Det er paradoksalt at se, at bæveren herefter kan få lov at etablere nye spærringer i selvsamme vandløb.

En helt tilsvarende problemstilling ses i Idom Å, der ligeledes er et tilløb til Storå.

Også her er der brugt ca. kr. 1.000.000,- på dambrugsnedlæggelse og vandløbsrestaurering.

Ser man på vandløbssystemet som helhed, er der brugt rigtig mange penge med betydelige tilskud fra staten til opkøb af opstemningsrettigheder.

En god del af disse penge kan være spildt, hvis man ikke sikrer mulighed for dæmningsfjernelse.

Der har været en praksis med en periodevis delvis nedrivning af dæmningerne i vandløbet, men det er ikke en optimal løsning.

Dels er kontinuitetsprincippet brudt, dels opstår der damme bag dæmningen, hvor der sker bundfældning af substrat, fordi vandhastigheden nedsættes væsentligt.

Afhængig af, hvor en dæmning etableres, vil substratet kunne sammenkitte gydebanks, så de er uden effekt.

Ved nedtrækningsmetoden må man forudse, at det opsamlede substrat sendes videre i klumper med risiko for tilslamning af nedstrøms beliggende gydebanks.

Det er desuden almindelig kendt, at både for optrækkende gydefisk og for nedtrækkende yngel, er opstemninger en forhindring, der ikke nødvendigvis overvindes, selv om det ser ud til at være muligt.

Det giver naturligvis et "produktionstab" af fiskeyngel.

Udkastet nævner nogle af disse forhold:

S. 13

Fuld nedrivning af en dæmning kan få negative konsekvenser for de fisk, der lever i dammen afhængigt af, hvor hurtigt dæmningen fjernes og dammen tømmes. Opsamlet sediment kan igen føres nedstrøms vandløbet, hvilket kan skabe problemer for fisk og andre vanddyr. Gentagne nedrivninger af især primære dæmninger i et område vil sandsynligvis også have en negativ effekt på bæverbestanden. Fuld nedrivning vurderes derfor at have en negativ effekt på biodiversiteten og den naturlige dynamik.

Bemærkning:

Det forudsættes her, at der er en særlig fauna i dammene.

Denne fauna har ikke kunne påvises ved el.-fiskeri. Her er kun fundet meget få, ældre ørred.

Den naturlige dynamik er sat ud af kraft i vandløbet, når der bygges dæmninger.

Effekt på biodiversiteten og den naturlige dynamik vil være lille ved rørgennemføring og delvis nedbrydning af dæmninger. Bæveren får i store træk lov til at fortsætte sit virke, så længe vandstanden er tilstrækkelig til at dække indgangen til boet. En rørgennemføring fungerer som fiskepassage, hvis indsatsen er udført korrekt og med det rette materiale. Delvis fjernelse af en dæmning kan sikre, at fisk kan passere.

Bemærkning:

Det er korrekt, at bæveren prioriteres, men det sker frem for andre truede arter, hvis man laver rørgennemføringer.

Det samme gælder delvise nedrivninger.

Vi er tvivlende overfor, om rørgennemføringer er den rette løsning for alle arter.

Som nævnt har opstrøms trækkende gydefisk en tilbøjelighed til at stoppe ved opstemninger.

De vil ikke nødvendigvis forcere denne – ej heller via et rør.

Nedstrøms migration af ørred- og lakseyngel sker i vandoverfladen.

Det er derfor ikke sandsynligt, at de vil benytte et rør.

Nedbrydningen bør i så tilfælde koordineres med tidspunktet for fiskenes migration, hvilket typisk er i november-december.

Bemærkning:

Nedbrydning kan ikke indskrænkes til den nævnte periode.

I nov. – dec. er der ganske rigtigt et optræk af laks og ørred til gydepladserne.

For specielt ørreds vedkommende kan dette optræk udmærket være igangsat tidligere.

Efter gydeperioden trækker de udlegede fisk tilbage til hovedvandløbet for at vende tilbage til havet.

Det sker fra dec. - marts/april.

Udtrækkende yngel er aktiv fra især marts – april, men naturen er så viseligt indrettet, at de ørred, der vælger at blive i vandløbet (altså bliver bækørreder) trækker nedstrøms i vandløbet, jo større de bliver.

Det er en migration, der strækker sig over det meste af året.

Hertil kommer, at meget peger på, at der er et regulært efterårsnedtræk af yngel, der er på vej mod havet.

Stalling og lampret har ikke været nævnt, men de bør også medtænkes.

Lampret har en livscyklus, der ikke er enkel at definere, idet den varierer fra art til art og faktisk også fra vandløb til vandløb.

Iflg. Atlas over danske Ferskvandsfisk migrerer eksempelvis flodlampret sommer, efterår og igen om foråret. I nogle vandløb sker migrationen en gang om året, i andre 2 gange.

Den ekstremt pressede stalling kræver frisk strømmende lavt vand på gydestederne.

Stalling gyder om foråret.

Efter klækning søger ynglen nedstrøms.

Ovenstående arter er alle afhængig af kontinuitet i vandløbet – vel at bemærke en kontinuitet, der i praksis skal være der helårlig.

Konklusionen må derfor entydigt være, at der ikke kan og må være dæmninger i vandløb, der udpeges som værdifulde gyde- og opvækstvandløb.

Hvis man tillader dæmninger i gode/potentielt gode gyde- og opvækstområder, tvinges man som lystfiskerorganisation til kraftigt at overveje, om man skal fortsætte arbejdet med vandløbsrestaureringer både i penge og tid.

Indsatsen i vandløbene har til formål at medvirke til sikring af målopfyldelsen, der desværre mange steder langt fra er nået.

Denne målopfyldelse vil næppe kunne ske, hvis der er bæverdæmninger.

Konkluderende:

1. Det bør være muligt, at helt at friholde kvalitetsstrækninger for bæverdæmninger.
2. Der savnes en kobling mellem bæverhandlingsplanen og forholdet til de truede fiskearter.
3. Der er ikke redegjort for, hvordan skal kommunerne forholde sig, når målopfyldelse ikke kan ske grundet dæmningsbyggeri.
4. Man bør overveje at kompensere det frivillige arbejde, hvis dæmningerne bevirker, at arbejdet er omsonst.

Med venlig hilsen

Sammenslutningen ved Storå

Gunnar H. Pedersen

Formand

Ove Krarupsvej 17

DK-6990 Ulfborg

Tlf.: +45 20 46 82 58

Mail: gunnar@houlbypedersen.dk

Hjemmeside: www.svstora.dk